

M.A. (Previous) Examination, June 2008
(New SIM Scheme)
SANSKRIT (Paper – I)
Classical Sanskrit Literature, Poetry, Prose (Texts) and Translation
Prescribed Texts : 1) Bhāravi's Kirātārjunīyam Cantos 1 and 2
2) Bāṇa's Kādambarī Śukanāsopadeśaḥ
3) Translation

Time: 3 Hours

Max. Marks: 90

1. अ) एतेषु पद्यद्वयं सानुवादं विवृणुत ।

9

१) क्रियासु युक्तैर्नृप ! चारचक्षुषो न वञ्चनीयाः प्रभवोऽनुजीविभिः ।

अतोऽर्हसि क्षन्तुमसाधुसाधु वा हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः ॥

२) विहाय शान्तिं नृप ! धाम तत्पुनः प्रसीद संधेहि वधाय विद्विषाम् ।

व्रजन्ति शत्रून्वधूय निस्पृहाः शमेन सिद्धिं मुनयो न भूभुतः ॥

३) अभिमानवतो मनस्विनः प्रियमुच्चैः पदमारुरुक्षतः ।

त्रिनिपातनिवर्तनक्षमं मतमालम्बनमात्मभौरुषम् ॥

आ) अधोनिर्दिष्टयोः गद्यभागयोरेकं सानुवादं व्याख्यात ।

9

१) भवादृशा एव भवन्ति भाजनान्युपदेशानाम् । अपगतमले हि मनसि स्फटिकमणाविव रजनिकरगभस्तयो विशन्ति सुखमुपदेशगुणाः । गुरुवचनममलमपि सलिलमिव महदुपजनयति श्रवणस्थितं शूलमभव्यस्य । इतरस्य तु करिण इव शङ्खाभरणमाननशोभासमुदयमधिकतरमुपजनयति । हरति च सकलमतिमलिनमप्यन्धकारमिव दोषजातं प्रदोषसमयनिशाकर इव गुरुपदेशः । प्रशमहेतुर्वयः परिणाम इव पलितरूपेण शिरसिजजालममलीकुर्वन्गुरुरूपेण तदेव परिणमयति ।

२) एवंविधयापि चानया दुराचारया कथमपि देववशेन परिगृहीता विक्रवा भवन्ति राजानः । सर्वाविनयाधिष्ठानतां च गच्छन्ति । तथाहि । अभिषेक समय एवैषां मङ्गलजलकलशैरिव प्रक्षाल्यते दाक्षिण्यम् । अधिकार्य धूमेनेव मलिनीभवति हृदयम् । पुरोहितकुशाग्र संमार्जनाभिरिवापनीयते क्षान्तिः । उष्णीषपट्टबन्धेनेवाच्छाद्यते जरागमनस्मरणम् । आतपत्रमण्डलेनेवापवार्यते परलोकदर्शनम् । चामरपवनैरिवापहियते सत्यवादिता । वेत्रदण्डैरिवोत्सार्यन्ते गुणाः ।

2. “भारवेरर्थगौरवम्” – विशदीकुरुत ।

18

अथवा

धर्मराजस्य राजनीतिकौशलमधिकृत्य प्रबन्धमेकं लिखत ।

3. बाणस्य देश-काल-कृती: अधिकृत्य प्रबन्धं लिखत ।

18

अथवा

लक्ष्म्याः दुराचारत्वं यथापट्यं विवृणुत ।

4. क विभागात् द्वयम् ख विभागात् द्वयम् च ससन्दर्भं व्याख्यात ।

18

क विभागः

- १) न बाधतेऽस्य त्रिगणः परस्परम् ।
- २) प्रवृत्तिसाराः खलु मादृशां गिरः ।
- ३) पराभवोऽप्युत्सव एव मानिनाम् ।
- ४) न महानिच्छति भूतिमन्यतः ।

ख विभागः

- १) अतिगहनं तमो यौवनप्रभवम् ।
- २) अयमेव चानास्वादितविषयरसस्य ते काल उपदेशस्य ।
- ३) शूरं कण्टकमिव परिहरति ।
- ४) आज्ञामपि वरप्रदानं मन्यन्ते ।

5. संस्कृत भाषायाम् अनुवादं कुरुत ।

9

ಈ ವಿಶ್ವ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಅತಿಸುಂದರವೂ ಮನೋಹರವೂ ಆಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ನಾವಿರುವ ಈ ಭೂಮಂಡಲ ಅದ್ಭುತ ಸೃಷ್ಟಿವೈವಿಧ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಾರಿಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಈ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿಯಮಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮಾನವನು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮುಕುಟಪ್ರಾಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ವಿವೇಕದಿಂದ ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ, ಆನಂದದಿಂದ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

This Universe is not only wonderful but beautiful and attractive. That too, the world in which we live is full of diverse creations. Each thing on this earth speaks of the glory of the creator. There is an inbuilt system in this world and the activities of the world are controlled by this system. Man is the acme of creation. He is invited to live happily by protecting the equilibrium that is present in the system of creation.

6. कर्णाटक भाषायाम् आंग्लभाषायां वा अनुवादं कुरुत ।

9

प्रसङ्गवशात् अल्पम् उपकारं कुर्वाणाः जनाः बहवः सन्ति । किन्तु सदाऽपि परेषां हितचिन्तनम् एव कुर्वाणाः, लोके सततं शुभेषु कर्मसु एव आसक्ताः विरलाः दृश्यन्ते । तादृशा विरला जनाः “सज्जनाः” । ते ईदृशाः मृदु-स्वभावयुक्ताः यत् परेषां क्लेशे जाते स्वयं द्रवन्ति, यथाशाक्ते तेषां क्लेशस्य निवारणाय प्रयतन्ते च ।

M.A. (Pre.) Examination, June 2008
(SIM Scheme)
SANSKRIT (Paper – II)
Drama and History of Classical Sanskrit Literature
Prescribed Texts : 1) Abhijñānaśākuntala of Kalidasa
2) History of Classical Sanskrit Literature

Time : 3 Hours

Max. Marks : 90

1. अ) श्लोकद्वयं सानुवादं विवृणुत ।

10

- 1) ग्रीवाभङ्गाभिरामं मुहुरनुपतति स्यन्दने बद्धदृष्टिः ।
पश्चार्धेन प्रविष्टः शरपतनभयाद्भ्रूयसा पूर्वकायम् ।
दर्भैर्धावलीढैः श्रमविवृतमुखभ्रंशिभिः कीर्णवर्त्मा
पश्योदग्रप्लुतत्वाद्वियति बहुतरं स्तोकमुर्व्या प्रयाति ॥
- 2) चलापाङ्गां दृष्टिं स्पृशसि बहुशो वेपथुमतीं
रहस्याख्यायीव स्वनसि मृदु कर्णातिकचरः ।
करौ व्याधुन्वत्याः पिबसि रतिसर्वस्वमधरम्
वयं तत्त्वान्वेषान्मधुकर हस्तास्त्वं खलु कृती ॥
- 3) प्रवर्ततां प्रकृतिहिताय पार्थिवः
सरस्वती श्रुतमहतां महीयताम् ।
ममापि च क्षपयत नीललोहितः
पुनर्भवं परिगतशक्तिरात्मभूः ॥

आ) त्रीणि ससन्दर्भं व्याख्यात ।

15

- 1) अनिर्वर्णनीयं परकलत्रम् ।
- 2) किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतीनाम् ।
- 3) मनोरथा नाम तटप्रतापाः ।
- 4) सतां हिसन्देहंपदेषु वस्तुषु प्रमाणमन्तःकरणप्रवृत्तयः ।
- 5) सागरमुज्झित्वा कुत्र वा महानघवतरति ।

2. अभिज्ञानशाकुन्तले चतुर्थाङ्कस्य वैशिष्ट्यं विवृणुत । 15

अथवा

शकुन्तलायाः पात्रचित्रणं कुरुत ।

3. नाटकस्य लक्षणं निरूप्य, महत्त्वं प्रतिपादयत । 15

अथवा

संस्कृतसाहित्ये महाकाव्यानि अधिकृत्य प्रबन्धमेकं लिखत ।

4. 'गद्यं कवीनां निकषं वदन्ति' विशदीकुरुत । 15

अथवा

चम्पूकाव्यस्य उद्गमं विकासं चाधिकृत्य प्रबन्धमारचयत ।

5. **चत्वारि** लघुटिप्पणीः लिखत । 20

1) श्रीमद्रामायणम् ।

2) भासः ।

3) भर्तृहारिः ।

4) भट्टनारायणः ।

5) कालिदासः ।

6) उत्तररामचरितम् ।

7) नायकः ।

8) किरातार्जुनीयम् ।

M.A. (Previous) Examination, June 2008
(New Scheme – SIM)
SANSKRIT (Paper – III)
Compulsory : Tarka and Vyākaraṇa

Time : 3 Hours

Max. Marks : 90

I. मङ्गलसमाप्त्योः कार्यकारणभावम् निरूपयत

18

अथवा

अन्यथासिद्धिर्नाम का ? तस्याः प्रभेदान् सोदाहरणम् प्रपञ्चयत ।

II. a) अधोनिर्दिष्टेषु त्रीणि विशदयत ।

9

- १) लक्षणदोषानधिकृत्य प्रबन्धमेकम् रचयत ।
- २) कारणस्य लक्षणकथनपूर्वकं तस्यत्रैविध्यम् सोदाहरणम् वर्णयत ।
- ३) अनुमानद्वैविध्यम् प्रपञ्चयत ।
- ४) अयथार्थानुभवस्य प्रभेदान् सोदाहरणम् वर्णयत ।
- ५) आकाङ्क्षा योग्यता सान्निधिः च वाक्यार्थज्ञानहेतुः - विवृणुत ।

b) त्रीणि अधिकृत्य टिप्पणीः लिखत ।

9

- १) अभावः ।
- २) समवायः ।
- ३) हेत्वाभासाः ।
- ४) लक्षणा ।
- ५) उपमितिः ।

III. a) चत्वारि सोदाहरणम् विवृणुत ।

12

- १) कर्तृकरणयोः तृतीया ।
- २) आधारोऽधिकरणम् ।
- ३) संख्या वंशयेन ।
- ४) केन च पूजायाम् ।
- ५) अर्धम् नर्पुंसकम् ।
- ६) विशेषणम् विशेष्येण बहुलम् ।

b) द्वयोः अर्थम् विवृणुत ।

6

- १) उपपदविभक्तेः कारकविभक्तिः बलीयसी ।
- २) प्रकृत्यादिभ्य उपसम्बन्धानम् ।
- ३) अत्र निपातेनाभिहितेऽप्यधिकरणे वचनसामर्थ्यात्सप्तमी ।
- ४) एकदेशसमासविषयकोऽयमुपसर्जनसम्ज्ञा निषेधः ।

IV. a) रेखाङ्कितानाम् त्रयाणाम् विभक्तिः समर्थयत ।

9

- १) गामु दोग्धि पयः ।
- २) जटाभिस्तापसः ।
- ३) अग्रये स्वाहा ।
- ४) मातुः स्मरति ।
- ५) कटे आस्ते ।

b) द्वयोः टिप्पणीः लिखत ।

9

- १) कर्मप्रवचनीयम् ।
- २) सम्प्रदानम् ।
- ३) नित्यसमासः ।
- ४) द्विगुः ।

V. a) सप्रमाणम् त्रयाणाम् समस्तपदानि लिखत ।

9

- १) मद्राणाम् समृद्धिः ।
- २) यूपाय दारु ।
- ३) शोभनो जम्भोऽस्य ।
- ४) विरूपः पन्था ।
- ५) भ्राता च स्वसा च ।

b) सप्रमाणम् त्रयाणाम् विश्रहवाक्यानि लिखत ।

9

- १) अध्यात्मम् ।
- २) चोरभयम् ।
- ३) पौर्वशालः ।
- ४) सापत्नः ।
- ५) हरिहरौ ।

M.A. (Previous) Examination, June 2008
(SIM Scheme)
SANSKRIT (Paper – IV)
Bhāratīya Tattvasāstra
Prescribed Text : Sarvadarśana Saṅgraha
(Cārvāka, Rāmānuja, Pūrṇaprajña, Śaiva and Śāṅkara)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 90

- सूचना : 1) षट् प्रश्नाः समाधेयाः ।
2) सर्वे प्रश्नाः समानाङ्काः ।

- I. अधो निर्दिष्टेषु त्रीणि विशदयत ।
1) द्विविधोऽध्यासः । निरुपाधिकसोपाधिकभेदात् ।
2) भस्मीभूतस्य देहस्य पुनरागमनं कुतः ?
3) चिदचिदीश्वरभेदेन व्यवस्थितास्त्रयः पदार्थाः ।
4) प्रपञ्चो भेदपञ्चकः ।
5) त्रिप्रदार्थं चतुष्पादं महातन्त्रं जगद्गुरुः ।
- II. शाङ्करदर्शनानुसारेण जगन्मिथ्यात्वं समर्थयत ।
- III. पशुपदार्थस्य विवरणं शैवमतानुसारेण कुरुत ।
- IV. भगवतः त्रिविधां सेवां विवृणुत ।
- V. पूर्णप्रज्ञमतमनुसृत्य भेदस्य परमार्थतां उपपादयत ।
- VI. प्रस्थानत्रयमधिकृत्य प्रबन्धं आरचयत ।
- VII. चार्वाकमतस्य प्रधानांशान् प्रदर्शयत ।
- VIII. सायणमाधवस्य देशकालादिकं लिखत ।
- IX. अधो निर्दिष्टेषु त्रयाणां लघुटिप्पणीः लिखत ।
a) प्रमाणानि । b) दर्शनानि ।
c) वेदाङ्गानि । d) मोक्षसाधनानि ।
e) पञ्चकोशाः । f) भेदपञ्चकम् ।

M.A. (Previous) Examination, June 2008
(SIM Scheme)
SANSKRIT
Alankāra – I (Paper – V)

Prescribed Text : 1) Bharata's Nāṭyaśāstra with
Abhinavabharati Ch : VI and VII only
2) Appayya Dixita's Kuvalayananda from Upama
to Vyatireka only

Time : 3 Hours

Max. Marks : 90

सूचना : १) यथारूचि षट्प्रश्नाः समाधेयाः ।
२) सर्वे प्रश्नाः समानाङ्काः

1. “नानाभावोपमाता अपि स्थायिनो भावारसत्वमाप्नुवन्ति” सोदाहरणं विशदीकुरुत ।
2. शृङ्गाररसस्य अथवा वीररसस्य लक्षण निरूप्य सोदाहरणं विवृणुत ।
3. अधोनिर्दिष्टेषु त्रीणि वाक्यानि विशदीकुरुत ।
 - १) उत्साहो नाम उत्तमप्रकृतिः ।
 - २) नहि रसादृते कश्चिदर्थः प्रवर्तते ।
 - ३) अष्टौ सात्विकाः स्मृताः ।
 - ४) एवं भावा रसाश्चैव भावयन्ति परस्परम् ।
 - ५) भावा विकारा रत्याद्याः शान्तस्तु प्रकृतिर्मतः ।
4. अधो निर्दिष्टेषु त्रीन् विषयान् अधिकृत्य लघुटिप्पणी लिखत ।
 - १) धर्मी ।
 - २) अनुभावः ।
 - ३) अभिनवभारती ।
 - ४) अद्भुतरसः ।

5. अधोनिर्दिष्टेषु त्रयाणाम् अलङ्काराणि लक्षणं सोदाहरणं विवृणुत ।

- १) उत्प्रेक्षा ।
- २) निदर्शना ।
- ३) दृष्टान्तः ।
- ४) उल्लेखः ।
- ५) अनावयः ।

6. उपमायाः अथवा रूपकस्य लक्षणं प्रभेदान् च सोदाहरणं विवृणुत ।

7. अलङ्कारशास्त्रक्षेत्रे अप्पथ्य दीक्षितस्य उपायनं विशदयत ।

8. अधोनिर्दिष्टेषु त्रिषु उक्तिषु विद्यमानान् अलङ्कारान् विवृणुत ।

- १) मदेन भाति कलमः प्रतापेन महीपतिः ।
- २) त्वल्लो वन समं पदां त्वद्वक्त्र सदृशं विधुः
- ३) लिम्पतीव तमोऽङ्गानि वर्षतीवाञ्जनं नभः ।
- ४) जीवनग्रहणे नम्राः गृहीत्वा पुनरुन्नताः ।
- ५) गजव्रातेति वृद्धाभिः श्रीकान्त इति योवतैः ।